

Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку

Наказ Міністерства фінансів України
від 8 жовтня 1999 року N 237

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
25 жовтня 1999 р. за N 725/4018

Із змінами і доповненнями, внесеними
наказами Міністерства фінансів України
від 30 листопада 2000 року N 304,
від 23 травня 2003 року N 363,
від 22 листопада 2004 року N 731,
від 19 грудня 2006 року N 1213,
від 9 грудня 2011 року N 1591,
від 27 червня 2013 року N 627

На виконання Програми реформування бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 1998 р. N 1706,
НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість" (далі - Положення (стандарт) 10), схвалене Методологічною радою з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України, що додається.
2. Установити, що вказане Положення (стандарт) 10 застосовується щодо обліку операцій, які відбуваються з 2000 року.
3. Передбачити, що інші нормативні акти Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку діють у частині, що не суперечить Положенню (стандарту) 10.

Заступник Міністра

А. В. Литвин

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Міністерства фінансів України
від 8 жовтня 1999 р. N 237

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
25 жовтня 1999 р. за N 725/4018

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість"

Загальні положення

1. Це Положення (стандарт) визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності.

2. Норми цього Положення (стандарту) застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (далі - підприємства) незалежно від форм власності (крім бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності).

(пункт 2 із змінами, внесеними згідно з наказом
Міністерства фінансів України від 09.12.2011 р. N 1591)

3. Це Положення (стандарт) застосовується з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо дебіторської заборгованості, встановлених іншими положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

4. Терміни, що використовуються у положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку, мають таке значення:

Безнадійна дебіторська заборгованість - поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності.

Дебітори - юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

Дебіторська заборгованість - сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

Довгострокова дебіторська заборгованість - сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу.

Поточна дебіторська заборгованість - сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Сумнівний борг - поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником.

(абзац сьомий пункту 4 із змінами, внесеними згідно з
наказом Міністерства фінансів України від 23.05.2003 р. N 363)

Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості - сума поточної дебіторської заборгованості за вирахуванням резерву сумнівних боргів.

(абзац восьмий пункту 4 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 23.05.2003 р. N 363)

Визнання та оцінка дебіторської заборгованості

5. Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума.

6. Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг та оцінюється за первісною вартістю. У разі відстрочення платежу за продукцію, товари, роботи, послуги з утворенням від цього різниці між справедливою вартістю дебіторської заборгованості та номінальною сумою грошових коштів та/або їх еквівалентів, що підлягають отриманню за продукцію, товари, роботи, послуги, така різниця визнається дебіторською заборгованістю за нарахованими доходами (процентами) у періоді її нарахування.

(пункт 6 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 30.11.2000 р. N 304)

7. Поточна дебіторська заборгованість, яка є фінансовим активом (крім придбаної заборгованості та заборгованості, призначеної для продажу), включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Для визначення чистої реалізаційної вартості на дату балансу обчислюється величина резерву сумнівних боргів.

(пункт 7 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 23.05.2003 р. N 363)

8. Величина резерву сумнівних боргів визначається за одним із методів:

застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості;

застосування коефіцієнта сумнівності.

За методом застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості величина резерву визначається на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів.

За методом застосування коефіцієнта сумнівності величина резерву розраховується множенням суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду на коефіцієнт сумнівності.

Коефіцієнт сумнівності може розраховуватися такими способами:

визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході;

класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення;

визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3 - 5 років.

Визначена на основі класифікації дебіторської заборгованості величина сумнівних боргів на дату балансу становить залишок резерву сумнівних боргів на ту саму дату.

Залишок резерву сумнівних боргів на дату балансу не може бути більшим, ніж сума дебіторської заборгованості на ту саму дату.

(пункт 8 в редакції наказів Міністерства фінансів України від 23.05.2003 р. N 363, від 19.12.2006 р. N 1213)

9. Класифікація дебіторської заборгованості здійснюється групуванням дебіторської заборгованості за строками її непогашення із встановленням коефіцієнта сумнівності для кожної групи. Коефіцієнт сумнівності встановлюється підприємством, виходячи з фактичної суми безнадійної дебіторської заборгованості за попередні звітні періоди. Коефіцієнт сумнівності, як правило, зростає зі збільшенням строків непогашення дебіторської заборгованості. Величина резерву сумнівних боргів визначається як сума добутків поточної дебіторської заборгованості відповідної групи та коефіцієнта сумнівності відповідної групи (приклад визначення величини резерву сумнівних боргів наведено в додатку до цього Положення (стандарту)).

(пункт 9 із змінами, внесеними згідно з наказами
Міністерства фінансів України від 30.11.2000 р. N 304,
від 22.11.2004 р. N 731)

10. Нарахування суми резерву сумнівних боргів за звітний період відображається у звіті про фінансові результати у складі інших операційних витрат.

11. Виключення безнадійної дебіторської заборгованості з активів здійснюється з одночасним зменшенням величини резерву сумнівних боргів. У разі недостатності суми нарахованого резерву сумнівних боргів безнадійна дебіторська заборгованість списується з активів на інші операційні витрати. Сума відшкодування раніше списаної безнадійної дебіторської заборгованості включається до складу інших операційних доходів.

(пункт 11 із змінами, внесеними згідно з наказами
Міністерства фінансів України від 30.11.2000 р. N 304,
від 23.05.2003 р. N 363)

Поточна дебіторська заборгованість, щодо якої створення резерву сумнівних боргів не передбачено, у разі визнання її безнадійною списується з балансу з відображенням у складі інших операційних витрат.

(пункт 11 доповнено абзацом другим згідно з наказом
Міністерства фінансів України від 23.05.2003 р. N 363)

12. Частина довгострокової дебіторської заборгованості, яка підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу, відображається на ту саму дату в складі поточної дебіторської заборгованості.

(абзац перший пункту 12 в редакції наказу
Міністерства фінансів України від 23.05.2003 р. N 363)

Довгострокова дебіторська заборгованість, на яку нараховуються проценти, відображається в балансі за їхньою теперішньою вартістю. Визначення теперішньої вартості залежить від виду заборгованості та умов її погашення.

(пункт 12 доповнено абзацом другим згідно з наказом
Міністерства фінансів України від 30.11.2000 р. N 304)

Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом включає заборгованість фінансових і податкових органів, а також авансові платежі, переплату за податками і зборами, іншими платежами до бюджету та відображається в балансі із виділенням заборгованості з податку на прибуток.

(пункт 12 доповнено абзацом третім згідно з наказом
Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. N 627)

Розкриття інформації про дебіторську заборгованість у примітках до фінансової звітності

13. У примітках до фінансової звітності наводиться така інформація:

13.1. Перелік дебіторів і суми довгострокової дебіторської заборгованості.

13.2. Перелік дебіторів і суми дебіторської заборгованості пов'язаних сторін, з виділенням внутрішньогрупового сальдо дебіторської заборгованості.

13.3. Склад і суми статті балансу "Інша дебіторська заборгованість".

13.4. Метод визначення величини резерву сумнівних боргів.

13.5. Сума поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги в розрізі її класифікації за строками непогашення.

13.6. Залишок резерву сумнівних боргів за кожною статтею поточної дебіторської заборгованості, його утворення та використання у звітному році.

(пункт 13 доповнено підпунктом 13.6 згідно з наказом Міністерства фінансів України від 23.05.2003 р. N 363)

**Начальник Управління
методології бухгалтерського обліку**

В. М. Пархоменко

Додаток
до Положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська
заборгованість"

Приклад 1

Приклад визначення величини резерву сумнівних боргів на основі класифікації дебіторської заборгованості

(приклад вважати прикладом 1 згідно з наказом Міністерства фінансів України від 23.05.2003 р. N 363)

Для визначення коефіцієнта сумнівності на 31 грудня 2000 року підприємство для спостереження обрало період за останні півроку (липень - грудень 2000 року).

Місяць	Фактично списано безнадійної дебіторської заборгованості* (грн.)			Сальдо дебіторської заборгованості відповідної групи на кінець попереднього місяця* (грн.)		
	1 група	2 група	3 група	1 група	2 група	3 група
1	2	3	4	5	6	7
Липень	600	800	950	20000	18000	17000
Серпень	-	400	700	22000	12000	14000
Вересень	750	500	-	15000	13000	14500
Жовтень	300	-	770	16000	12000	11000
Листопад	-	650	-	18000	11500	13000
Грудень	550	850	1400	17000	14000	16000
РАЗОМ	2200	3200	3820	X	X	X

(таблиця прикладу 1 із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства фінансів України від 23.05.2003 р. N 363, від 22.11.2004 р. N 731)

* Підприємство самостійно визначає групи за строками непогашення поточної дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт сумнівності (Кс) відповідної групи дебіторської заборгованості може визначатися за такою формулою:

$$K_c = (e \text{ Бзн} : \text{Дзн}) : i,$$

де Бзн - фактично списана безнадійна дебіторська заборгованість відповідної групи за n-ний місяць обраного для спостереження періоду;

(абзац прикладу 1 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 22.11.2004 р. N 731)

Дзн - дебіторська заборгованість відповідної групи на кінець n-ного місяця обраного для спостереження періоду;

(абзац прикладу 1 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 22.11.2004 р. N 731)

i - кількість місяців в обраному для спостереження періоді.

Коефіцієнт сумнівності відповідної групи дебіторської заборгованості становить:

першої - $(600 : 20000 + 750 : 15000 + 300 : 16000 + 550 : 17000) : 6 = 0,022$ (2,2 %);

другої - $(800 : 18000 + 400 : 12000 + 500 : 13000 + 650 : 11500 + 850 : 14000) : 6 = 0,039$ (3,9 %);

третьої - $(950 : 17000 + 700 : 14000 + 770 : 11000 + 1400 : 16000) : 6 = 0,044$ (4,4 %).

Величина резерву сумнівних боргів на кінець звітної періоду поточного року має становити:

$17000 \cdot 0,022 + 14000 \cdot 0,039 + 16000 \cdot 0,044 = 1624$.

(Положення доповнено додатком згідно з наказом Міністерства фінансів України від 30.11.2000 р. N 304)

Приклад 2

Підприємство визначає величину сумнівних боргів на основі класифікації дебіторської заборгованості.

Дебіторська заборгованість на 31 грудня 2003 року становить 966000 грн., з наступним розподілом за строками її непогашення:

(абзац прикладу 2 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 22.11.2004 р. N 731)

1-ша група - 700000;

2-га група - 240000;

3-тя група - 26000.

Залишок резерву сумнівних боргів до складання балансу на 31 грудня 2003 року становить 3020 грн.

Для визначення коефіцієнта сумнівності на основі класифікації дебіторської заборгованості на 31 грудня 2003 року підприємство для спостереження обрало період за попередні три роки.

Дата балансу	Сальдо дебіторської заборгованості відповідної групи* (грн.)			Заборгованість, що визнана безнадійною в наступному році, у складі сальдо дебіторської заборгованості відповідної групи на кінець попереднього року		
	Група 1	Група 2	Група 3	Група 1	Група 2	Група 3
1	2	3	4	5	6	7
31.12.2000	2000000	50000	5000	1000	800	1000
31.12.2001	4000000	70000	3000	2000	200	590

31.12.2002	6000000	100000	7000	3000	1000	1410
Разом	12000000	220000	15000	6000	2000	3000

(таблиця прикладу 2 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 22.11.2004 р. N 731)

* Підприємство самостійно визначає групи за строками непогашення поточної дебіторської заборгованості та періоди спостереження.

Коефіцієнт сумнівності (Кс) відповідної групи дебіторської заборгованості визначається за такою формулою:

$$Kc = (e \text{ Бзн} : e \text{ Дзн}),$$

де Бзн - безнадійна дебіторська заборгованість відповідної групи в складі дебіторської заборгованості цієї групи на дату балансу в обраному для спостереження періоді;

(абзац прикладу 2 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 22.11.2004 р. N 731)

Дзн - дебіторська заборгованість відповідної групи на дату балансу в обраному для спостереження періоді.

(абзац прикладу 2 із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства фінансів України від 22.11.2004 р. N 731)

Коефіцієнт сумнівності відповідної групи дебіторської заборгованості становить:

групи 1 - $6000 : 1200000 = 0,005$;

групи 2 - $2000 : 220000 = 0,009$;

групи 3 - $3000 : 15000 = 0,2$.

Величина резерву сумнівних боргів на 31 грудня 2003 року має становити:

$$700000 \times 0,005 + 240000 \times 0,009 + 26000 \times 0,2 = 10860.$$

З урахуванням залишку резерву сумнівних боргів слід донарахувати ще 7840 грн. (10860 - 3020) з уключенням до витрат грудня 2003 року.

(додаток доповнено прикладом 2 згідно з наказом Міністерства фінансів України від 23.05.2003 р. N 363)

Приклад 3

Підприємство визначає величину сумнівних боргів, виходячи з питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати.

За 2003 рік чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати становить 18000000 грн.

Залишок резерву сумнівних боргів до складання балансу на 31 грудня 2003 року становить 1000 грн.

Для визначення коефіцієнта сумнівності підприємство для спостереження обрало період за попередні три роки.

Рік	Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати	Сума дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги, що визнана безнадійною
1	2	3
2000	8000000	5000
2001	10000000	7000
2002	15000000	9000
Разом	33000000	21000

Коефіцієнт сумнівності дебіторської заборгованості становить 0,0006 (21000 : 33000000).

Відрахування на створення резерву сумнівних боргів за 2003 рік становить 10800 (18000000 x 0,0006).

Разом із залишком резерв сумнівних боргів на 31 грудня 2003 року становить 11800 (10800 + 1000).

(додаток доповнено прикладом 3 згідно з наказом Міністерства фінансів України від 23.05.2003 р. N 363)

Приклад 4

Підприємство визначає величину сумнівних боргів на основі платоспроможності окремих дебіторів.

На 31 грудня 2003 року в складі статті "Векселі одержані" відображено вексель, виданий векселедавцем 5 березня 2003 року, на суму 10000 грн. за реалізовані основні засоби. Підприємству стала відома інформація про порушення судом справи про банкрутство векселедавця. На підставі цієї інформації погашення векселя є сумнівним. Величина сумнівних боргів на 31 грудня 2003 року за статтею "Векселі одержані" має бути визнана в сумі 10000 грн., на таку саму суму створюється резерв з уключенням до витрат грудня 2003 року.

(додаток доповнено прикладом 4 згідно з наказом Міністерства фінансів України від 23.05.2003 р. N 363)